

Utmaningar för en jämställd skola

Barns och vuxnas föreställningar om kön och förväntningar på hur flickor och pojkar ska vara, påverkar trygghet, studieresultat och utbildningsval. Det är några av de utmaningar som står i vägen för en jämställd förskola och skola. Viktiga steg på vägen är ett systematiskt jämställdhetsarbete och ökad insikt bland personalen om hur föreställningar om kön påverkar dem i arbetet.

Bemötande bidrar till stereotypa könsroller

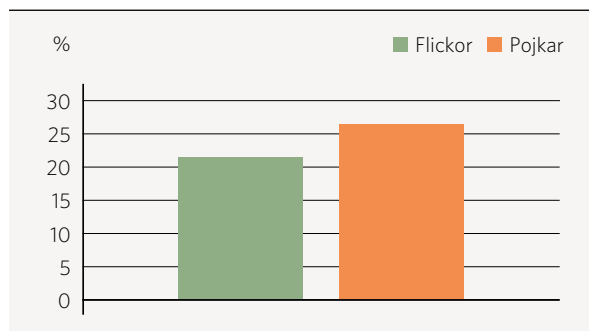
Genusnormer, förväntningar på hur vi ska vara för att passa in i normer för kvinnor och män, begränsar oss både som individer och kollektiv. Barn och ungdomar lär sig tidigt, både av vuxna och av varandra, hur de ska vara som flickor och pojkar, hur de ska se ut, bete sig, vilka intressen de ska ha etcetera. Olika bemötande och sociala förväntningar påverkar flickors och pojkars förutsättningar att utveckla olika förmågor. Det bidrar till att flickor som grupp i högre grad än pojkar utvecklar färdigheter som är viktiga för skolframgång, till exempel självständighet, ansvarstagande och språkutveckling.

Pojkar har sämre skolresultat

Pojkar som grupp har lägre skolresultat än flickor i alla ämnen i grundskolan, färre pojkar når gymnasiebehörighet och färre fullföljer en gymnasieutbildning. För de elever som gick ut årskurs 9 2019/20 skiljde det 27 meritpoäng till pojkarnas nackdel. Studieresultaten skiljer sig åt inte bara utifrån kön, det finns starka samband mellan studieresultat och socioekonomiska indikatorer som föräldrars utbildningsnivå. Oavsett vilka andra parametrar som tas med, så kvarstår könsskillnaden till pojkars nackdel.

Forskning visar att skolkulturen varierar mellan skolor och mellan elevgrupper. Inom vissa skolkulturer betraktas skolarbete och goda skolresultat som feminint. Andra skolkulturer karakteriseras av att det ses som positivt att uppnå goda skolresultat, men feminint att anstränga sig i sina studier. Det finns också skolkulturer som innebär att det förväntas och upplevs tillåtet för både flickor och pojkar att vara ambitiösa i skolarbetet.

DIAGRAM 1. Fler pojkar når inte kunskapskraven

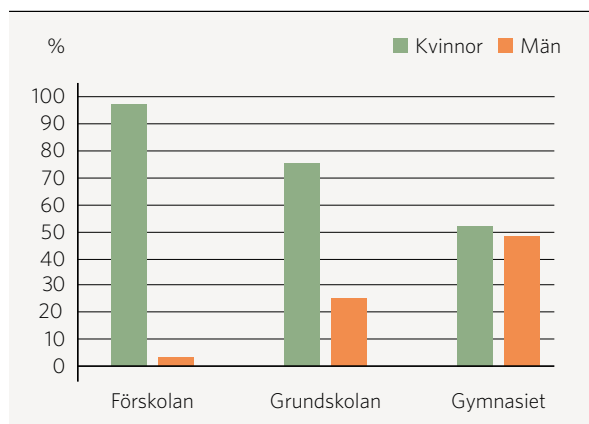

Andel elever (%) som ej nått kunskapskraven i ett eller flera eller alla ämnen, åk 9, 2019/2020.

Kompetensförsörjning i förskola och skola – få manliga förebilder

Barn och ungdomar behöver både män och kvinnor som förebilder samt både mäns och kvinnors erfarenheter och perspektiv i den pedagogiska verksamheten. Kompetensförsörjning i förskola och skola är en utmaning, men även den ojämna könsfördelningen. Av 2 994 personer som tog examen på förskolläraryrket 2019/20 var 2 863 kvinnor. Av de som tog en ämneslärarexamen var 1 178 män och 1 557 kvinnor.

DIAGRAM 2. Kvinnor dominerar som lärare bland yngre elever

Andel (%) kvinnor och män bland lärare i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan 2019/20.

Källa: SCB.

Könsbundna gymnasieval

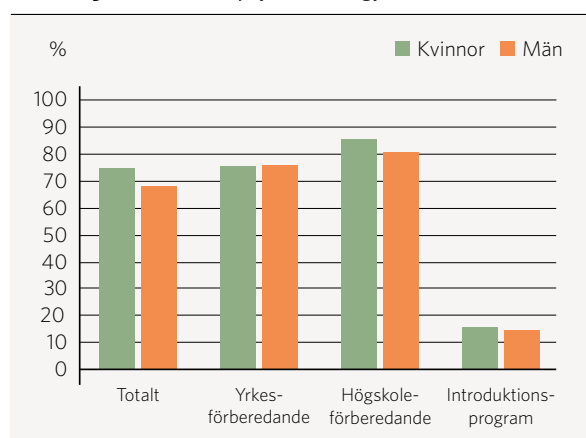
Ungdomars val till gymnasieskolan är en spegling av den könsuppdelade arbetsmarknaden, där kvinnor dominerar inom vård- och omsorgsyrken medan män dominerar inom tekniska yrken. Stereotypa föreställningar om kön kan begränsa flickors och pojkars val av utbildning. Av alla nationella program på gymnasieskolan har bara

fyra en könsfördelning där varken flickor eller pojkar utgör mer än 60 procent: restaurang och livsmedel, handel och administration, naturvetenskap och ekonomi. Eftersom pojkar har sämre resultat i grundskolan är det större andel av dem som får börja sin gymnasietid på ett introduktionsprogram.

Fler män behövs i välfärdsyrkena om kommuner och regioner ska klara sin kompetensförsörjning.

Genusmedveten studie- och yrkesvägledning kan bidra till att pojkar får upp ögonen för kvinnodominerade jobb, till exempel i Katrineholm, där andelen pojkar bland sökande till vård- och omsorgscollege nu är uppe i 40 procent.

DIAGRAM 3. Fler flickor än pojkar slutför gymnasiet

Genomströmning för nybörjare i gymnasieskolans år 1 den 15 oktober 2016. Andel (%) som tagit gymnasieexamen efter 4 år.

Väldsförebyggande arbete i skolan

En skolmiljö som är fri från våld och kränkningar ger trygghet och förutsättningar för studiero, lärande och goda skolresultat. För att förebygga och förhindra våld kan förskola och skola till exempel arbeta för att motverka normer som kopplar samman maskulinitet och våld. Det kan vara förebyggande arbete för att minska maktspel mellan pojkar som kan leda till kränkningar och våld. Det kan också vara väldsförebyggande program som Mentors in Violence Prevention (MVP), som lär eleverna att ingripa tidigt mot verbalt och lindrigt våld innan det eskalerar.

LÄS MER

- [Se, förstå och förändra – Att motverka könsskillnader i skolresultat](#)
- [Maskulinitet och jämställd skola – Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat](#)
- [Öppna jämförelser skola](#)